

Sekretariatet för
övervaknings-
kommittén för havs-
, fiskeri- och
vattenbruksprogram
met
2021–2027

Datum
2026-05-21

Diarienummer
3.3.17-10057/2026

**Protokoll för möte med övervakningskommittén för
havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027
den 21 maj 2026**

Tid: 09.00

Plats: Tiraholms Fisk
Tiraholm, 310 83 Unnaryd, Sverige

1. Mötets öppnande

Tomas Lindman, ordföranden, förklarade mötet öppnat.

2. Praktisk information

Ledamöterna ombads att använda handuppräckning för att begära ordet.

3. Presentationsrunda

Samtliga närvarande i lokalen presenterade sig.

4. Godkännande av dagordningen

Övervakningskommittén godkände dagordningen. Inga övriga frågor anmälades.

5. Lägesrapport

Sekretariatet presenterade lägesrapporten för programmet.

- *Finansiellt genomförande*

Programmet hade vid senaste datauttaget, den 2 maj, ett budgetutnyttjande motsvarande cirka 57 % av stödbudgeten. Ansökningar motsvarande ytterligare 16 % är under handläggning. Av den totala stödbudgeten har 27 % utbetalats till stödmottagarna, vilket motsvarar 445,5 miljoner kronor.

Förändringen av programmets budget om en minskning på 64 miljoner kronor inom hållbara vattenbruk har antagits av kommissionen.

Ett antal åtgärder hade den 18 maj större belopp outnyttjade medel som varken var beviljade eller under handläggning (belopp i kronor):

Åtgärd namn	Återstående
Investeringar ombord	11 915 179
Datainsamling för den gemensamma fiskeripolitiken	108 350 280
Kontroll och tillsyn av fiske – stöd till företag	26 531 012
Kontroll och tillsyn av fiske – stöd till myndigheter	78 028 596

Djurs hälsa och välfärd	7 205 740
Investeringar för hållbara vattenbruk	89 653 581
Startstöd för hållbara vattenbruk	8 422 155
Certifiering av fiske- och vattenbruksprodukter	4 997 015
Investeringsstöd för beredningsindustrin för fiske- och vattenbruksprodukter	11 071 730

- *Utllysningar*

Utllysningar planerade för 2026 är:

- Hamnar & landningsplatser: 10 Mkr.
- Kompetensutveckling – fiske: 18,6 Mkr.
- Kompetensutveckling – vattenbruk: 43,5 Mkr.

Behovsanalysen genomförs tillsammans med länsstyrelserna då det är dessa som kommer att få in ansökningarna. Formella beslut kommer att fattas under 2027 på grund av beslutsstoppet.

- *Resultatram*

Det är generellt sett en god grad av måluppfyllnad för de sex specifika målen. Målen som sattes upp baseras på underlag och utfall från tidigare programperioder samt genomsnittlig kostnad för insatser inom respektive motsvarande stödåtgärd och antaganden om behovet och efterfrågan av stödet i framtiden.

Tre av de specifika målen har en högre måluppfyllnad än budgetutnyttjande. Specifikt mål 1.3 Tillfälligt upphörande av fiskeverksamhet är svår att prognosticera. Inom specifikt mål 1.4 Kontroll och tillsyn väntas många ansökningar komma in på grund av den nya kontrollförordningen som träder i kraft under 2026.

Paulina Bartoszewska, Kommissionen, påpekade att de flesta mål kommer att nås men det finns viss risk att vissa inte kommer att göra det. Om mål inte nås kommer detta behöva förklaras gentemot kommissionen. Sverige ligger långt fram och över EU-genomsnittet med en måluppfyllnad på 68 % jämfört med EU-snittet på 49 %. Däremot finns en risk att Sverige inte når den grad av utbetalningar som behövs och riskerar förlora pengar på grund av N+3 automatisk avskrivningsregel. För att undvika återbetalningsskyldighet på grund av att Sverige inte skulle uppfylla N+3-reglerna måste stödmottagare ansöka ett tillräckligt antal betalningsansökningar under året. Därför behöver övervakningskommittén kontakta sina medlemmar och uppmana dem att inkomma med ansökningar om utbetalningar där det är möjligt. Pengar som är beviljade men inte utbetalade blockerar och det finns risk att de inte kommer hinna återinvesteras i nya projekt i tid. Nyttjandet av återflöden blir svårare ju

närmre slutet av programperioden vi kommer. Det är väldigt viktigt att ansökningar om utbetalningar börjar inkomma. När det gäller åtaganden, även om det nuvarande nyttjandet är gott, är det mycket olyckligt och oroande att behöva skjuta upp beviljandet av nya stödansökningar. Flera beslut kommer att behöva fattas 2027, vilket ökar pressen på administrationen och sannolikt ökar de redan mycket långa handläggningstiderna.

6. Beslutsstopp

Petra Jarlos och Sanna Sulander från Jordbruksverket presenterar konsekvenser av beslutstoppet, hur bemyndiganderamen fungerar, hur arbetet med prognoser sker och att omfördelning av budget kommer att bli aktuellt.

- *Konsekvenser*

En konsekvens av beslutstoppet är att stödmottagare får vänta längre på sina beslut. Det finns även en risk att nya potentiella stödmottagare väljer att inte söka på grund av bristande förtroende för programmet eller att för att man bedömer att man inte hinner genomföra sitt projekt/investering innan programmets slut. Andra möjliga konsekvenser är att återflöden kommer in för sent för att kunna återinvesteras i nya projekt och att programmets budgetutnyttjande blir lågt. Från 2028 finns även en risk att inte klara utbetalningsmålen gentemot kommissionen (N+3) och att pengar kan komma att behöva återbetalas till fonden.

- *Handläggningstider*

På grund av beslutstoppet kommer ärendebalanserna att öka under året. Myndigheten arbetar för att så mycket som möjligt ska vara förberett inför att beslutstoppet hävs 2027, men det kommer ta tid att bevilja ärenden. Ärendevolymerna kan även öka på grund av nya krav på VMS (Vessel Monitoring System) i den nya kontrollförfordningen som kommissionen presenterat och som ska genomföras. Den innebär bland annat krav på VMS och vågar och Jordbruksverket avser hemställa hos regeringen att stöd för detta ska kunna ges i programmet.

- *Prognoser*

Bemyndiganderamens och anslagens funktion förklarades samt svårigheten med att göra prognoser. Många förlänger projekten vilket leder till att stöd inte betalas ut i den takt som prognosticerats. Det i sin tur leder till att pengar från programmet till nya projekt inte kan beviljas. Detta beror på att bemyndiganderamen – ett ekonomiskt tak som ger Jordbruksverket möjlighet att ingå åtaganden för framtiden, dvs besluta om stöd som betalas ut nästa år eller ännu längre fram – inte är tillräcklig. För att avlasta bemyndiganderamen behöver myndigheten få in fler ansökningar om slut- och delutbetalningar. För att uppnå detta genomför Jordbruksverket, i samarbete med länsstyrelserna, riktade insatser gentemot stödmottagare.

Paulina Bartoszewska underströk vikten av att medlemmarna i övervakningskommitténs organisationer inkommer med betalningsansökningar, annars riskerar Sverige att förlora pengar på grund av N+3-regeln om automatisk avskrivning. Att använda varje krona är

också viktigt inför nästa programperiod, eftersom det kommer att understödja behovet av en effekt av EU-medel för fiske, vattenbruk och marin miljö. Förra programperiodens budgetnyttjande var endast 76%. Det skulle vara ogynnsamt om denna programperiod avslutades på samma sätt. Även om ansökningar om utbetalningar är det viktigaste på kort sikt, är även stödansökningar lika viktiga för att fonden ska kunna genomföras väl.

Petra förklarade att bidragen till situationen med få ansökningar om del- och slututbetalningar varierar mellan myndigheter och företag. Företag ansöker oftare om förlängning av projekt vilket leder till att ansökningar om utbetalningar inte inkommer enligt Jordbruksverkets prognoser. Vad gäller investeringsstöd är det svårare att få in delutbetalningar eftersom företagen är beroende av fakturor från underleverantörer. Inom projektstöden är det företaget som står för kostnaderna, vilket kan innebära starkare incitament att ansöka om delutbetalning.

7. Diskussion

Det genomfördes en diskussion kring budgetomfördelningar och budgetutnyttjande utifrån åtgärderna som beskrivs i rapporten från målstyrningen och den aktuella lägesrapporten. Det lyftes att stora medel finns kvar inom *Investeringar för hållbara vattenbruk* och huruvida dessa bör omfördelas till andra åtgärder. Bedömningen var att tillgängliga medel inom åtgärden inte kommer att gå åt.

I diskussionen framkom att aktuella åtgärder inom specifikt mål 2.1 dit medel kunde omföras var *Kompetensutvecklingsåtgärden* och *Innovationsåtgärden*. Om tiden för projekten kunde kortas ned i kompetensutvecklingsåtgärden bedömdes det att medlen skulle gå åt inom åtgärden.

Osäkerhet rådde om intresset att söka startstödet var tillräckligt stort för att omföringar av medel till åtgärden skulle vara aktuellt.

Vid en eventuell omföring från 2.1 till ett annat specifikt mål identifierades åtgärden *Akvatisk miljö* inom 1.6 som ett möjligt alternativ, då bedömningen var att tillgängliga medel inom denna åtgärd skulle nyttjas.

Omföring från *Investeringar ombord* till *Investeringar för utveckling av hamnar och landningsplatser* inom 1.1 lyftes även fram med förslaget att genomföra en större utlysning.

En ytterligare möjlighet som diskuterades var att de som sökt stöd enligt förordning (2025:262) om statligt stöd för att öka beredskapen inom primärproduktionen men som inte beviljats medel i stället kan hänvisas till stödet *Investeringsstöd till beredningsindustrin*, där medel kvarstår. I detta fall bedöms en riktad informations- eller marknadsföringsinsats vara aktuell.

Osäkerhet kring efterfrågan och handläggningskapacitet lyfts som viktiga faktorer att ta i beaktning framåt. Flera betonar även behovet av snabbare handläggning och bättre utbetalningsrutiner för att minska hinder i programgenomförandet. På längre sikt lyfter man

behov av förändrade villkor, såsom högre stödtak, fler innovationsinsatser, proaktivitet och enklare programstruktur. Man pekar också på likviditetsproblem och föreslår nya finansieringslösningar, krav på delutbetalningar samt möjliga skattelättnader för innovationsprojekt.

8. Ledamot presenterar

Lillemor Lindberg presenterade Innovatum Science Parks arbete inom blå bioekonomi med fokus på sjömat och beredskap.

9. Datainsamling

Inger Dahlgren, Havs- och vattenmyndigheten, och Jens Olsson, SLU, presenterade arbetet med datainsamling som är en insats av strategisk betydelse i *Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021-2027*.

10. Kommunikationsinsatser

Linn Backlund, sekretariatet, informerade om genomförda kommunikationsinsatser. Kommunikation kring beslutsstoppet har genomförts under våren, vilket Petra Jarlros informerat om under punkten för beslutsstoppet. Kommunikation kring programgenomförandet publiceras kontinuerligt på Jordbruksverkets hemsida.

Ett inlägg på bloggen *Programmen och pengarna* har publicerats om senaste utvärderingen om fiskerikontroll, datainsamling och genomförande av havsmiljödirektivet.

Jordbruksverket har deltagit på relevanta konferenser såsom *Nordic Seafood Summit* och den *Nationella Vattenbrukskonferensen* med information om stöden genom HFVP.

En stor del av kommunikationen sker genom kampanjer via Landsbygdsnätverket bland annat i artikelserien *Under Ytan*, vilket Karin Bendz informerar om.

11. Utvärderingar

Per E Ljung, Utvärderingssekretariatet på Jordbruksverket, presenterade arbetet med att utvärdera Sveriges Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogram 2021–2027. Per informerar om utvärderingar och uppföljningar enligt utvärderingsplanen, samt vilka förändringar i upplägget som skett. Inget innehåll tas bort, däremot slås en del uppföljningar och utvärderingar ihop. Det innebär att följande ämnen inte kommer att hanteras i separata uppföljningar: Innovation; Småskaligt fiske; Djurs hälsa och välfärd i vattenbruk; samt

eventuellt Rovdjur. I planeringen finns tre uppföljningar kvar: Insamling och hantering av akvatiskt skräp; Kompetensutveckling och innovation (AKIS); samt Investeringsstöd för hållbara vattenbruk.

Inga synpunkter på förändringen i upplägget gällande utvärderingar och uppföljningar framfördes av övervakningskommittén.

12. Aktuell information

- *Jordbruksverket*

Andreas Mattisson informerar om att Jordbruksverket befinner sig i ett förstärkt grundberedskapsläge till följd av den globala energikrisen kopplad till kriget i Mellanöstern och den ansträngda vattensituationen i södra Sverige. Detta medför ett högt tryck med många frågor och beställningar från media och Regeringskansliet, samtidigt som tidsperspektivet är oklart och behovet av ökad samverkan är stort.

Samtidigt pågår ett resurskrävande arbete med NRP-uppdraget (Nationella Regionala Partnerskapsplanen – nästa programperiod), där flera delar hanteras parallellt, bland annat framtagande av underlag inför EU-förhandlingar. Arbetet ingår i en bredare process kopplad till reformen av EU-politiken inför 2028, inklusive jordbrukspolitiken och EHFVF, med fokus på strukturella frågor, budget och nationella samt regionala partnerskapsplaner, där förhandlingar pågår under en pressad tidsplan.

Parallellt hanteras aktuella smittskyddsutmaningar inom vattenbruket med flera utbrott som kräver åtgärder både på kort och lång sikt samt fortsatt utveckling av myndighetens processer. Den gemensamma strategin med Havs- och vattenmyndigheten för framtidens fiske och vattenbruk löper ut i år, och arbete pågår med att ta ställning till fortsatt inriktning.

Inom sjömatuppdraget bedrivs arbete för att främja utvecklingen av sjömat, inklusive etablering av en pelagisk plattform med både en bransch- och en myndighetsgrupp, en gemensam arbetsplan och utveckling av ett blått näringslivsindex. Livsmedelsverket har parallellt ett uppdrag att främja sjömat för humankonsumtion.

- *Landsbygdsnätverket*

Karin Bendz informerar om de olika kommunikationsinsatser som genomförts av Landsbygdsnätverket. Artikelserien Under Ytan samlar flera insatser för att lyfta hållbar sjömat. Artikelserien Smartfiskar fokuserar på underutnyttjade arter som braxen, id, siklöja, lake, mört, svartmunnad smörbult, nors, skarpsill och sutare. Akis Live – Blått möter grönt belyser vägar mot ökad matproduktion i norr. Blå kvart tar upp aktuella ämnen varannan vecka med gäster. Arbetet kompletteras med nyhetsbrev.

Landsbygdsnätverket deltar i flera konferenser och seminarier som lyfter sjömatens roll i livsmedelssystemet. Vattenbrukskonferensen och Yrkesfiskekonferensen samlar branschen kring hållbar utveckling, beredskap, reglering och samverkan i värdekedjan. Vid Landsbygdsriksdagen och Östersjödagarna/Almedalen medverkar nätverket i seminarier om

ökad matproduktion i norr, fiskets potential samt efterfrågan på svensk sjömat och kustfiskets framtid.

- *Länsstyrelsen*

Ingrid Gulbrand informerade om att länsstyrelsen nu jobbar med att få regionerna att förstå de blå frågorna och HFVP. Som högsta civila beredskapsmyndighet pågår mycket arbete med livsmedelsberedskap. Vidare har man ekonomiska utmaningar och svårt att få resurser att räckta till alla delar och har till följd svårt att få personal till främjandeuppdrag.

- *Sveriges Lantbruksuniversitet*

Jens Olsson berättade att SLU för närvarande genomför ett regeringsuppdrag tillsammans med HaV angående trålgränsen. Man informerar om att strömmingen eventuellt kommer att klassas som en egen art. Inte verifierat ännu om det är en förbättring av strömming. Man går igenom läget för torsk och sill, skarpsill och plattfisk. Forskningsfartyget Svea ska med till Almedalen där det kommer genomföras ett samtal med Vi svenska fiskare, Isabella Lövin, m.fl.

- *Havs- och vattenmyndigheten*

Inger Dahlgren från HaV informerar om att de bland annat arbetar med en årlig lägesrapport samt ett omfattande arbete med NRP. Förslag till uppdaterade riksintressen för yrkesfiske, inklusive ett stärkt livsmedelsförsörjningsperspektiv, är ute på remiss till mitten av juni. Parallellt tas ett uppdaterat åtgärdsprogram för god miljöstatus fram, inklusive effektbedömningar, som kommer att samrådats.

Vidare pågår uppdatering av förvaltningsplaner för säl där de satt ett målvärde för populationerna av tre arter, baserat på biologiskt underlag från SLU inom ramen för regeringsuppdrag. Inom fiskerikontrollen genomförs förändringar kopplade till kontrollförfordningen, som införs stegvis och omfattar krav på VMS, fjärrövervakning för fartyg över 18 meter samt förtecknade hamnar, där bland annat Ellös och en hamn på sydkusten visat intresse.

Därutöver pågår arbete kopplat till havsmiljödirektivet, med fokus på miljötillstånd och förslag till åtgärder, samt arbete med hemställan om ändring i förordningen till HFVP för att möjliggöra nya stöd som rör fiskerikontroll.

- *Innovatum Science Park*

Lillemor Lindberg berättade att de arbetar med projektet BlueActionBANOS som har en utlysning som är öppen i sju veckor till. Blå mat har årsmöte i Simrishamn den 18–19 oktober och välkomnar input till agendan.

- *Kommissionen*

Paulina Bartoszezwska berättade om DG MARE:s utvärdering av den gemensamma fiskeripolitiken (CFP) som publicerades den 30 april och omfattar grundförordningen. Utvärderingen fungerar som en diagnos av vad som har fungerat bra och vad som har varit mindre bra sedan den senaste CFP-reformen. Sammanfattningsvis är den huvudsakliga slutsatsen att CFP-förordningen förblir ett mycket viktigt och relevant verktyg för att hantera en gemensam naturresurs och relaterade ekonomiska aktiviteter i en föränderlig värld. Samtidigt identifierades vissa brister och KOM har påbörjat och kommer fortsätta att diskutera resultaten från CFP-utvärderingen med dig och andra intressenter inför arbetet med Vision-paketet i september

Visionen för fiske och vattenbruk 2040 kommer att tillhandahålla en övergripande ram för fiskeri-, vattenbruks- och beredningssektorerna som en uppföljning av Havspakten. Det interna arbetet pågår och är strukturerat kring fyra huvudsakliga områden: efterfrågan, utbud, arbetskraft samt verktyg och styrmedel för att säkerställa att alla viktiga aspekter beaktas. Visionen kommer att samordnas med en färdplan för energi.

Arbetet med Multiannual Financial Framework, EU:s fleråriga budgetram (MFF) pågår också. Som informerats vid tidigare möten kommer alla gemensamma förvaltningsfonder i framtiden att bli en gemensam fond (med viss öronmärkning för specifika policyområden).

Mot bakgrund av krisen i Mellanöstern, där stigande bränsle- och gaspriser påverkar flera sektorer, antog kommissionen den 16 april ett beslut om att aktivera krismekanismen enligt artikel 26.2 i EHFF-förordningen (EMFAF). Stödet behöver dock utformas av varje medlemsstat och kan tillämpas fram till årets slut. Syftet är att kompensera för inkomstbortfall och ökade kostnader, samtidigt som producentorganisationer kan få stöd för åtgärder kopplade till lagring. Två typer av ekonomisk kompensation för att mildra effekterna av den aktuella marknadsstörningen är möjliga. Den första avser kompensation till aktörer inom fiske-, vattenbruks- och förädlingssektorerna för förlorade inkomster och ökade kostnader till följd av marknadsstörningen. Den andra avser kompensation till producentorganisationer som tillämpar lagringsmekanismen enligt marknadsordningsförordningen (CMO), så kallat lagringsstöd. I enlighet med EHFF-förordningen ska ersättningen ges i form av förenklade kostnadsalternativ (SCO), såsom engångsbelopp, enhetskostnader eller schablonsatser. All ersättning måste fullt ut uppfylla de stöd- och behörighetsvillkor som gäller för finansiering genom EHFF.

- *Landsbygds- och infrastrukturdepartementet*

Isabella Löb på Landsbygds- och infrastrukturdepartementet tackade för inspelen vid samrådsmötet om nästa programperiod.

Regeringskansliet kommer att analysera ICES råd när de kommer men inte göra något ställningstagande för än kommissionens förslag kommer i augusti.

Regeringen har gett ett uppdrag till HaV om det pelagiska systemet. HaV ska enligt uppdraget göra en ny utvärdering och ett förslag på hur systemet ska se ut under nästa 10-årsperiod.

En viktig fråga för Sverige i förhandlingar om MFF är datainsamling och kontroll och tillsyn.

Det har tillsatts en utredning för att stärka livsmedelsproduktionen i norra Sverige där vattenbruket är särskilt omnämnt, men fisket är inte uteslutet.

Regeringen har bedömt att Sverige bör verka för allmän jakt på skarv och regeringen har vidtagit ett flertal åtgärder nationellt och internationellt. Flera MS har ställt sig bakom förslag på att möjliggöra förvaltande jakt. SLU har fått uppdrag om säl och skarv och dess påverkan på fiskebestånd.

13. Övergripande nödvändiga villkor (HEC) Sekretariatet

Linn Backlund, sekretariatet, informerade om de fyra övergripande nödvändiga villkoren som gäller för flera av EU-programmen, bland annat HFVP.

Om någon av villkoren inte uppfylls, eller om det inkommer klagomål om uppfyllandet av villkoren, ska Jordbruksverket rapportera detta, samt vilka åtgärder som vidtagits till övervakningskommittén. Hittills har inga klagomål eller brister identifierats, vare sig hos Jordbruksverket eller genom den årliga översyn som Regeringskansliet genomför avseende de horisontella villkoren. Samtliga villkor bedöms därmed vara uppfyllda.

14. Övriga frågor

Inga övriga frågor.

15. Datum för nästa möte

Övervakningskommittén beslutade att nästa möte ska hållas den 12 november. Sekretariatet återkommer med information om plats.

16. Mötet avslutas

Ordföranden avslutade mötet.

Protokollet har signerats men på grund
av krav på tillgänglighetsanpassning
publiceras det utan namnunderskrifter
på webbsidan

Linn Backlund, sekretariatet

Protokollet har signerats men på grund
av krav på tillgänglighetsanpassning
publiceras det utan namnunderskrifter
på webbsidan

Tomas Lindman, Ordförande